Štev. 11. V Ljubljani, dne 8. februarja 1908. Leto II.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO JE V LJUBLJANI

POSAMEZNE ŠTEVILKE PO 10 VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA CELO LETO 8 K, ZA POL LETA 4 K, ZA ČETRT LETA 2 K. V LJUBLJANI S POŠILJANJEM NA DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 9 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Za resnico.

Ne bi sicer pisali teh vrst, kajti prepričani smo, da jih bodo nasprotniki zopet le zavijali in potvarjali, kakor le oni sami znajo, ali pišemo jih ne za nasprotnike, katerim je v volilnem boju dobro vsako sredstvo v dosego njihovega namena, pa naj bi bilo to tudi laž in zavijanje, pišemo jih zato, ker hočemo, da pride na dan resnica, za katero smo se vedno borili in katera je bila našemu listu vedno in vselej voditeljica pri vsem njegovem delovanju. Mi se borimo z resnico za resnico, in nihče nam ne more očitati, da bi bili kedaj odstopili od te svoje poti. Posebno v zadnjem času pa so začela razna glasila klerikalne stranke z vso silo napadati naš list in pristaše naše stranke, podtikajoč našim najboljšim namenom vsakojake stvari, katere so nam bile vedno tuje, posebno pa z zlobno trditvijo, da je „Slovenska Gospodarska Stranka“ liberalna, da niso možje, ki so pristaši naše stranke, nič drugega kakor stari liberalci, samo da na zunaj kažejo drugo lice, da takorekoč z lažjo in hinavščino hočejo doseči poslanstvo v deželni zbor, ker kot odkriti liberalci ne bi kaj takega nikakor ne mogli doseči. „Slovenec“ in „Domoljub“ sta se z neko posebno slastjo vrgla na oglodano kost liberalizma, in ni je skoraj številke teh dveh listov, da ne bi bilo v njej čitati kaj enakega. Razlika med enim in drugim je edino le ta, da „Slovenec“ ravna še precej odkrito, dočim „Domoljub“ skriva svoja zavijanja v nedolžno obliko, izpod katere pa tem strupenejše napada vse, kar je v stiki z našim listom in našo stranko.

Pred kratkim časom je bilo to še popolnoma drugače. Dokler niso bile razpisane deželnozborske volitve, dokler še ni bilo znano, da bodeta kandidirala v deželni zbor v ribniškem volilnem okraju moža pristaša „Slovenske Gospodarske Stranke“, tedaj nista „Slovenec“ in „Domoljub“ napadala niti našega lista niti naše stranke kot take. Da, bilo je popolnoma drugače. „Slovenec“ je celo prav rad priobčeval razne vesti iz našega lista, jako rad je ponatiskoval spis za spisom iz „Nove Dobe“, v katerih smo pisali o pogubnosti liberalizma za naš narod in njega napredek, v katerih smo bičali nedelavnost liberalne stranke in njeno brezbrižnost za blagor ljudstva, v katerih smo brez usmiljenja razkrinkavali korupcijo v liberalnih vrstah ter kazali na žalostne razmere, v katere je spravil brezplodni liberalizem slovenski narod bodisi na znotraj ali na zunaj. Tedaj nas „Slovenec“ ni nikdar psoval z liberalci, tedaj je „Domoljub“ ali molčal o nas, ali pa še celo hvalil naše delovanje. In nismo se mi izpremenili od tedaj, teh par tednov, niso se izpremenila načela stranke, ali izpremenili so se drugje.

Prej jim je bila dobra „Nova Doba“ in „Slovenska Gospodarska Stranka“ z njenim odločnim in nepodkupnim bojem proti liberalizmu, bila jim je dobra, ne iz čistega namena, da se odpravi zlo liberalizma iz naroda, temveč da si na rušinah liberalne stranke zgradijo svojo lastno strankarsko stavbo „Slovenske Ljudske Stranke“. Zato smo jim bili dobri mi in naš list, zato nas tedaj niso zmerjali za liberalce in nam podtikali vsakojakih nečistih namenov, kakor to delajo sedaj, temveč so v nas celo videli svoje zaveznike v boju proti liberalizmu, in liberalci so nas očitno in neočitno imenovali klerikalce in videli v naši stranki edino le novo klerikalno organizacijo.

Prišle pa so volitve, in kakor je „Slovenska Gospodarska Stranka“ pokazala, da hoče tudi na volilnem bojnem polju nastopiti za uveljavljenje in uresničenje svojih načel, tedaj pa se je kar naenkrat izprevrglo „prijateljstvo“ klerikalcev v silno mržnjo, in ni ga sedaj „Slovenca“ in ne „Domoljuba“, da ne bi bilo v njem laži in obrekovanj o naši stranki, da ne bi se nam podtikalo ravno isto, proti čemer smo se vedno in vselej najodločnejše borili, da ne bi se nas psovalo z liberalci, dasiravno se nas je še kratek čas prej ravno zaradi našega boja proti liberalizmu hvalilo in odobravalo naše delovanje. In sedaj, čim bližje so volitve, tem gostejše deži iz klerikalnega časopisja na nas in našo stranko podtikanj in laži, češ da smo le na novo pobeljeni stari liberalci, da hočemo le pod krinko gospodarske stranke zanesti v narod liberalizem, oni liberalizem, kateremu smo bili vedno najhujši nasprotniki.

Tako se izpreminja v volilnem boju po klerikalnem časopisju laž v resnico in resnica v laž, taka so sredstva, s katerimi hočejo klerikalci pomagati svojim kandidatom do zmage.

Nismo napisali teh vrst, da se morda opravičimo pred kom, ne, tega nam ni bilo in ni treba, kajti vsakomur, kdor je nepristransko sodeč zasledoval delovanje našega lista in naše stranke, mora priznati, da nista niti naš list niti naša stranka nikdar niti za pičico odstopila od svojega programa, da se naše delovanje niti za las ni oddaljilo od javno in jasno začrtane smeri, da smo ostali od začetka pa do sedaj vedno isti najodločnejši borilci za resnico in pravico in ravno tako najodločnejši nasprotniki laži in korupcije. Ako pri drugih, močnejših strankah ni treba drugega, kakor kakih volitev, da se kar črez noč izpremeni njihovo stališče, da menjajo svoje lice, kakor kameleon svojo barvo, je nam taka lastnost tuja. V dosego naših namenov se ne bomo nikdar in nikoli posluževali takih vsega obsojanja vrednih sredstev, kakršnih se jih poslužujejo naši nasprotniki, šli bomo mirno in odločno naprej po svoji poti, a prepričani smo, da bo ljudstvo že samo izpoznalo, kje je resnica in kje je laž, in zato se nam ni treba bati, da ne bi prej ali slej dosegli, kar hočemo doseči: zmago naše dobre stvari na celi črti.

Za zmago resnice in pravice gre naš boj, in komur je na tem, da bo ta zmaga čim prej zagotovljena, bo stal na naši strani.

Odpravimo slovanski poglavitni greh.

Stari in pogubni greh Slovanov je njihova skrajna in strastna prepirljivost in pomankanje zmisla za skupne interese in skupni blagor. Slovani so takšne narave, da se prepirajo med seboj do skrajnosti, in makar bi pri tem vse konec vzelo, jim nič ni mar. Navadno ljudstvo je v tem oziru ravno takšno. Če bi rekel pravni zastopnik kmetu, ki se toži: „očka, odnehajte, ker pravdo bodete gotovo izgubili,“ se bo kmet odrezal: „ne, in če bi zadnja krava šla iz hleva, pravica mora biti.“ Takšen je slovenski kmet in takšen je Slovan sploh. Slovani nimamo zmisla za skupnost, da bi varovali skupne interese, ki so vsem isti, ne, če nastopijo med nami različna mnenja, razvnemamo se za nje do skrajnosti in makar da pri tem izgubimo „zadnjo kravo“ ali si razbijemo glave. To je bil vzrok, da so propadli Polabski Sloveni, da je propadlo Velikomoravsko kraljestvo, da je propadla Poljska, da vladajo danes Madžari na Hrvatskem in nemški valpet stoji Kranjcem na tilniku ter postane zato še „baron“!

Nemci so povsem drugačni. Tudi med njimi so, kakor znano, različna mnenja, ali če njih zagovorniki vidijo, da so v nevarnosti skupni narodni interesi, takoj so si vsi edini in naj se imenujejo Bülow ali Bebel, Wolf ali Gessmann, Schwegel ali Schwarz, ali kakor že bodi. Gessmanova stranka ne privošči na Dunaju tisočerim češkim

LISTEK.

Kmet Luka.

Spisal Vladimir Levstik.

(Konec.)

Zgrozil se je ob misli na smrt. Nič več jesti, nič več piti, nič več ne hoditi med njivami in ne modrovati o letini, niti ne zmerjati rodbine in družine — čudna bodočnost! Ležal bo v temni, vlažni jami, in obenem bo sedel v nebesih, če se Bogu usmili njegovih grehov; morda bo videl samega sebe v grobu, kako mu bodo črvi razjedali drobovje, ustnice, nos, ušesa in oči. V cunjah mu bo padala gnila koža od lobanje: krsta bo trohnela, deske se bodo lomile pod težo prsti in bodo padale nanj.

„Uh!“ ga je pretreslo, kakor da so mu vlili ledene vode po hrbtu. „Nismo še mrtvi, še živimo. Hišo je treba popraviti, otroke poženiti in pomožiti in poplačati dolgove. Potem naj bo v imenu božjem, kar mora priti nad vsakega človeka...“

Na vrhu je bil. Sinjevkastobela mesečina je lila skozi bukove veje; v vrhovih je rahlo šumelo.

Nenadoma so se začudile Lukine oči; zakaj padle so bile na orjaško staro bukev, ki je kraljevala ob znamenju. In glejte, videti je bilo, kakor da nekdo pleza po njj. Čuden plezač: nič se ne gane. Pleza in se ne premakne kvišku, niti ne zdrči navzdol.

Bližje je stopil pijani Luka in je pogledal. Groza ga je izpreletela, šklepetaje so mu zdrhteli čeljusti, palica je padla iz desnice in je zarožljala po kamenju. Zakaj Luka je videl, da mož visi.

Razcapanec je bil nesrečnik in siromak, iz bede se je nemara obesil. V mesečini se je spakovalo koščeno lice; oči so štrlele iz jam. In čisto nizko je visel; vrag vedi, menda je zrastla nalašč zanj tista veja, ki mu je držala konopec.

„Capin si!“ je izpregovoril Luka, kakor sam s seboj, in nič več se ga ni bal, ko je videl, da ima suknjo raztrgano in luknje na kolenih, „Ali misliš, da se te bojim? Nič se te ne bojim, potepuh!“ In še bližje je pristopil, še bolj si ga je odgledal. Kar sram ga je postalo prvotnega strahu. No, če bi bil spodoben človek, gospod ali gospodar... Ampak takšnale sodrga: saj je njih opravilo in usoda v življenju, da se rode za cesto, da rasto v nesnagi, da kradejo, ubijajo in prešestvajo in se naposled obesijo, ko nimajo kje pošteno umreti. Pohujšanje delajo, greha uče še po smrti...

Prekrižal se je kmet Luka in je stopil dalje.

Takrat mu pa šine v možgane čudna misel: usnjat pas ima obešenec in preširoke so mu raztrgane hlače; kaj ko bi šel nazaj in bi odpel tisti pas, da bi se ljudje smejali, kadar ga dobe in ga odvežejo.“

Boril se je s svojo mislijo in jo je premagal; a po treh korakih se je vrnila s čudno silo. Spet je šel dalje in se je vendarle vrnil. Storil je, zasmejal se je in je mahnil dalje. Čisto trd je bil grešnik, nič ni zinil, še zamajal se ni, ko se ga je dotaknil pijani Luka in je izvršil svoj zasmeh.

Šel je. Vse tiho. Drevesa ne šepečejo več. Umolknila so, strme in trepečejo brez glasu. Stoj! Kdo hodi za njim? Saj so to koraki? Luka se je okrenil. Ničesar ni; prazne misli, otročji strah.

Koraki... Vendar gre nekdo za njim! Sliši se sopenje... Padanje po koreninah, spotikanje nog, udarci z glavo ob tla, kletve in žalostni jeki...

Luka je zopet pogledal nazaj. Čujte, kaj je zagledal: obešenec je tekel za njim, z izbuljenimi očmi, z vrvjo okrog vratu in razprostrtimi rokami... Tekel je in hropel, dohiteti ga je hotel, da ga zadavi.

Kmet Luka je zakričal od groze in se je spustil v beg. Bežal je preko gozda, brez steze, kamorkoli, padel je po strmini in se je ubil.

In silno si je oddehnil, ko se je prebudil za Grgačevim hlevom.

otrokom niti ene javne ljudske šole, a za par nemških paglavcev v Hrastniku so morali takoj imeti posebno nemško šolo. Ta zagrizena nemška stranka, pred katero Šusteršič klečeplazi, je tudi dosegla, da se Jugoslovani niso združili v en klub, sama pa se združi z izdajalci naše avstrijske države. Pa to dela seveda v svojem n e m š k e m interesu in se s Šusteršičem v resnici norčuje.

Zaradi pomanjkanja zmisla za skupni narodni interes ne morejo Slovani nikoli priti do prave veljave, ki bi jim šla po njihovem številu, ali vsaj tako dolgo ne, dokler se ne odpravi ta poglavitni greh. Očividen dokaz temu so n. pr. Madžari in Poljaki. Slednjih je vobče skoraj trikrat toliko kakor Madžarov in kolika je razlika v njih zgodovini! Kje so danes Poljaki in kje Madžari! Kako malo zmisla imamo Slovani za skupne narodne interese, kaže se jasno tudi na Hrvatskem. Starčevićeva stranka in Supilova koalicija bi se v interesu svobode Hrvatske morale združiti, a prepirajo se med seboj na veliko veselje Madžarov. Hrvatje in Srbi bi sploh morali vedeti, da so skupaj eden in isti narod, dasi imajo eni lokalno in drugi prvotno rodno ime, in da je obstoj o b o j i h odvisen od sloge, a Bog obvari, da bi se zedinili v skupen boj proti Madžarom in Nemcem, ki jim obema stopajo na tilnik!

In pri nas na Slovenskem? Ali nismo doživeli, da so se patentirani „narodnjaki“ okrog „Naroda“ odpovedali slovenstvu, le da zmaga „svobodna misel“? Sedaj, ko je narod „svobodno misel“ zavrnil, kaj delajo „Slovenčevci“? Pristaši „Slov. Gosp. Stranke“ so izjavili, da niso proti veri, in vkljub temu „Slovenčevci“ s to stranko nočejo v miru živeti. Zakaj ne? Povedali so to odkrito, da nočejo, da bi ljudstvo ta stranka (S. G. S.) k o m a n d i r a l a. To stoji črno na belem tiskano v „Slovencu“. Pridušujejo se ti „Slovenčevci“, da hočejo vero braniti, ali tu so povedali celo brez sramu, da jim je za „komando“. In samo, da bi ta „komando“ ohranili, so se izneverili zahtevi po splošni in enaki volilni pravici za kranjski deželni zbor, da bi se baronu Albi ne zamerili in da varujejo kranjskim nemškim baronom njihove mandate. Prej so tako vpili po splošni in enaki volilni pravici, sedaj so pa naenkrat prišli baje do spoznanja, da kaj boljšega ni mogoče doseči kakor drobtinico četrte kurije, a vsak vrabec čivka na strehi, da je temu kriva le nestrpljivost med slovenskima strankama, ki prodajata narodni interes. Kaj jih briga velika krivica, da par baronov, ki ne plačujejo skoraj nič davkov in ne daje skoraj nobenega vojščaka, ima še naprej tretjino mandatov! Tako narodno izdajstvo je le pri nas mogoče.

In na Štajerskem se dogaja sedaj isto. Ploj je za konservativni program in vendar ga Korošec v „Slov. Gospodarju“ venomer v imenu vere napada, s čimer pa le sebi škoduje. Tudi „Narodna stranka“ je nastopila le v imenu liberalnih fraz in v znamenju strastnih prepirov in osebnega koristolovja. Na vsem Slovenskem vlada breznačelnost, brezznačajnost in demagogija kakor v Atenah za Demostena ni vladala hujša. Ne za principe in resnični blagor ljudstva se dela politika, ampak za osebni egoizem. In to se tira tako daleč, da se pri tem meninič tebinič žrtvujejo skupni narodni interesi.

S takim ljudstvom doseči kakšne višje politične, narodne cilje, je naravnost nemogoče. Kako tudi, ako so v usodnem trenutku, ko se bije odločilna bitka, needini in še sami pomagajo sovražnikom? Kdor ima odprte oči in gleda nekaj dalje, nego sega domači zvonik, ve, da v trenutku nimamo kulturnoborskih vprašanj reševati, ampak da so na dnevnem redu za naš narod prevažna p o l i t i č n a vprašanja, na Hrvatskem boj za pravice hrvatskega kraljestva nasproti Madžarom, in pri nas na Slovenskem boj za enako in splošno volilno pravico v deželnih zborih. Komaj bode volilna preosnova rešena, pa stopi v ospredje preosnova avstrijske ustave sploh. Poleg teh važnih političnih vprašanj je nujna sila slovenski narod gospodarski na vseh panogah povzdigniti, da ne zapade v suženjstvo nemškega kapitala, ki bi ga politično in narodno ubil.

Tu zahtevajo skupni narodni interesi skupnega dela. Naj si bodo med nami glede tega ali onega naziranja različna mnenja, lahko jih ohranimo zase, a ne delajmo nobene propagande. Zlasti bi pa že naši liberalci lahko prišli do spoznanja, da naše ljudstvo ne mara tiste „svobodne misli“. Sicer pa se je liberalizem že precej preživel in more le še nerazsodne ali slabo poučene ljudi motiti.

Ako je „S. L. S.“ res kaj za interese slovenskega naroda, naj bi torej podpirala ta pozitivno delo „S. G. S.“!

Znamenje zdravega razuma in resničnega rodoljubja je torej, da se je na Kranjskem osnovala „Slov. Gospodarska Stranka,“ ki noče prepirov, ampak pozitivnega narodnega dela.

V zmislu skupnega narodnega interesa bi to bila nujna potreba, da bi potem vse stranke skupno nastopile v deželnem zboru in zahtevale splošno in enako volilno pravico pa tako, da se interesi mest in trgov, kakor je opravičeno, varujejo s posebnimi mandati. A nemški jarem se mora streti! Dr. J. Š., duhovnik.

Politični pregled.

Proračunski odsek.

V proračunskem odseku se je vršila razprava o postavki „sol“. Večinoma vsi govorniki so se izrekli za izdatno znižanje cene soli, posebno pa živinske soli, katere se v gospodarstvu vedno več potrebuje. Končno se je sprejela postavka neizpremenjena, kakor jo je predložila vlada. Sprejetih je bilo le nekaj resolucij, v katerih se zahteva znižanje cene soli.

Poljedelski odsek.

V poljedelskem odseku se je sprejel predlog, da naj se določijo najvišje cene mesu in se tako zabrani samovoljno zvišanje cen. Ravno tako se je sprejel dodatni predlog, da naj obrtna oblast in državnopravniški funkcijonarji čuvajo nad tem, da se določene najvišje cene ne bodo prekoračevale.

Nadalje se je razpravljalo o predlogu, tičočem o d p r a v o z e m l j i š k e g a d a v k a. Predlagalo se je da naj vlada že sedaj pripravi vse, da se more še pred 1. januarjem 1910 predložiti zbornici zakonski načrt o odpravi zemljiškega davka, katerega naj se nadomesti s progresivnim dohodninskim davkom, uredbo progresivne tantiemske dividende in dedinskega davka. Predlagala se je tudi uvedba primernega davka na luksus.

Finančni minister Korytovski se je upiral temu predlogu, češ da bi predlagani novi davki ne nadomestili izgube dohodkov zemljiškega davka.

Predlog se je izročil posebnemu poročevalskemu pododseku.

Vnanji minister baron Aerenthal.

Kakor se poroča iz Budimpešte, je stališče ministra vnanjih zadev, barona Aerenthala, precej omajano in da namerava takoj po dosedanjem delegacijskem zasedanju prepustiti svoje mesto drugemu. Kot njegovega naslednika imenujejo sedanjega poslanika v Carigradu, mejnega grofa Pallavicinija. Baronu Aerenthalu se očita preveliko prijateljstvo z Rusijo in premajhno zanimanje za trozvezo. V Nemčiji da je to dejstvo posebno slabo vplivalo. Madžari so s svojimi vojaškimi zahtevami tudi precej sitnosti prizadejali baronu Aerenthalu, ki jim kot Nemec ni po godu na tem mestu, na katero bi najrajše spravili kakega M a d ž a r a. — Seveda je vsled o m a j a n e g a s t a l i š č a barona Aerenthala zanimanje za delegacijske obravnave zelo majhno, in vprašanje ureditve častniških plač je stopilo popolnoma v ozadje. Najkrajši čas bo gotovo prinesel popolno jasnost v te zadeve.

Nemški minister Peschka.

Nemcem ni nič kaj po volji vest, ki se je raznesla po časopisju, da je ministrski predsednik Beck ukoril nemškega ministra rojaka Peschko zaradi znanega govora na shodu v Gradcu ter da mu je prepovedal, da bi govoril na enakih shodih v Inomostu, Celovcu in drugod. Resnica je, da je Peschka odpovedal svoj prihod v Inomost, kamor bi bil moral priti govorit dne 20. t. m., in to je dalo najbrž povod omenjenim vestem, katere nemškonacionalni listi najodločnejše zanikajo. Kaj in koliko resnice je na teh vesteh, se ne more natančno konstatirati, ali da bi bile popolnoma izmišljene, pa tudi ni verjetno. Ne verjamemo sicer, da bi bil ministrski predsednik Beck kratkoinmalo vzel šibo ter svojega gospoda kolego nažvižgal ž njo kakor neubogljivega paglavca, a to pač mislimo, da odločni nastopi slovanskih poslancev proti agitatoričnemu delu nemškega ministra rojaka niso mogli ostati brez vpliva na vlado, katera mora koncem konca vendar priznati, da je za ljudi, ki so na krmilu vlade, dovolj drugega posla, ne pa da bi hujskali eno narodnost proti drugi. Najbrž bo torej le res, da je gospod Peschka za svojo zaletavost dobil primeren ukor.

Užaljeni Nemci.

Celovški poslanec D o b e r n i g se čuti zelo užaljenega, ker je ministrski svet pristal nato, da se v Šiški pri Ljubljani zgrade velike železniške delavnice, v katerih bi imelo zaslužka do 1500 ljudi. Dobernig je trdno pričakoval, da se bodo železniške delavnice državnih železnic zgradile ali v Celovcu, Beljaku ali pa Št. Vidu na Koroškem, a ker se je ministrski svet odločil za Ljubljano, je seveda sedaj velika jeza v velenemškem taboru. Dobernig je izjavil v celovških „Freie Stimmen“, da pripisuje to pridobitev za Ljubljano ministrskemu predsedniku Becku in da ni nikakor voljan, da bi še nadalje pomagal tiščati naprej vladni voz, ker na njem sedi nekaj nemških svobodomiselnih ministrov.

V sredo se je vršilo na Dunaju posvetovanje nemškega odbora devetorice, katerega se je udeležil tudi ministrski predsednik. Posvetovanje je bilo strogo zaupno, in odbor devetorice je izdal poročilo, da ni šlo za narodnostna vprašanja.

Nemci imajo pripravljenih več pritožb, med drugimi tudi to, da je deloval Beck pri volitvi enega generalnega svetnika avstrijsko-ogrske banke na to, da bi bil izvoljen Čeh. Nadalje očitajo Nemci Becku, da vlada s tajnimi ukazi pospešuje na Koroškem in Štajerskem slovenske težnje. Tudi pravosodnemu ministru očitajo protežiranje Slovanov. No, seveda, če je človek sit vseh dobrot, mu je težko ustreči.

Hrvatska.

Celi Zagreb se zopet enkrat presrčno smeji prevzvišenemu banu baronu Rauchu. Vsako leto namreč prirede vseučiliščni dijaki v Zagrebu ples, katerega čisti dohodek je namenjen v podporo siromašnim dijakom. Zaradi znanih dogodkov na dan Rauchovega prihoda v Zagreb in ker Rauch ve, da mu dijaštvo ni ravno preveč naklonjeno, je skušal Rauch na vsak način oškodovati to dijaško prireditev. Odpovedala je vojaška godba svoje sodelovanje, prepovedano je bilo častništvu udeležiti se plesa, za dekoracijo dvorane se ni dovolilo zelenje in cvetje iz vseučiliškega vrta, in končno se je hotelo vplivati tudi na uradništvo, da bi bojkotiralo ples. A vzlic temu je zagrebško

☛ Dalje v prilogi. ☚

Srečanje.

„Dokaz je pa to, da se ravnokar niste uprli moji nečuveni drznosti. Ali je mar kaj drugega, če vas neznanec nagovori v tem najbolj mračnem in najbolj zapuščenem kotu zdraviliškega parka?“

„Ne bojim se rada“, je dejala ona.

Toda v kristalnem valu njenega glasa je zvenela malodušnost, ki se ni skladala s tem pogumom. Zakaj noč ju je obdajala, strašna v svoji sladkosti in vsa trepečoča od molčanja. V črni senci grmovja, na sladostrastnem mahu, med opojnim vonjem rož in celo v lepoti mlade dvojice je čula ljubezen, sama sebe pijana, sebi sami grozeča.

„Da se ne bojite radi? Kako se motite! Vi se bojite mene in jaz se bojim vas: midva sva drug drugemu ljubezen, ki gre mimo. Toda vi ste vedeli, da mora priti do tega sestanka in da se morava sestati na ta drzni in skrivnostni način. Če se bojiva drug drugega? Ali hočete še dokazov?... V prvem hipu, ko vas je pogledalo mojo oko, ste prebledeli vi in sem strepetal jaz sam, in že vseh teh štirinajst dni naju obadva enako presune, kadar se srečava: v istem nemiru živiva, vi kakor jaz. Dovolj skupnih prijateljev imava tukaj in več rodbin, kamor zahajava obadva; že dolgo bi se lahko poznala, in vendar sva se ogibala drug drugega! A naposled sva takorekoč po molčečem dogovoru — da, po molčečem dogovoru milostljiva — izbrala skrito senco noči in tajnostno molčečnost osamljenega drevoreda, da se sestaneva proti vsem pravilom najine družbe — dočim ta družba pleše, ritmom zakona in prešestva nasproti, ali če ne pleše, dočim ta družba kvarta. Ali hočete še dokazov? Takrat, ko...“

Prekinila mu je besedo.

„Hvala. Ne dokazujte preveč. Zato se izprehajam ponoči, ker je krasna ta noč in polna mlačne dišave; zato sem si izbrala ta kotiček vrta, ki se najbolj zavija v tihoto, ker ljubim tihoto — in zato nisem pokazala presenečenja, ko ste me nagovorili sredi tega molčanja in v tej prelestni temi, ker mi je smešnost zoprna — in ker ste bili zelo obzirni v tem nenavadnem slučaju — in naposled, ker...“

Zastal ji je glas, obotavljajoč se in poln sladkosti.

„Ker?“ je vprašal on.

„Zato, ker imate v resnici prav. Trebalo nama je razgovora, in pripravnejšega kraja ne bi bili mogli izbrati.“

„Vidite! Vedeli ste, kaj si hočeva povedati. Kadar se ljudje razgovarjajo takšne stvari, morajo biti sami, zelo sami. Tukaj je kraj izpovedi, ta park, namočen v sinjem mraku, s temi čudoviščnimi obrisi grmov, med nežnim objemom sence in neba...“

„In kraj slovesa je tukaj“, je vzdihnila ona. „V bližini žubore studenci svojo pesem, mrtvaške litanije k mrzlični poželjivosti valčkov in kadrilj, ki jih veter donaša k nama, rekviem nad gorečim hrepenenjem violin. Kraj ločitve je tukaj, v tem krasnem miru, sredi te zaljubljene noči, omadeževane s peklenskim madežem, tistele svetle hiše, kjer smo se ljubili... Glejte tja, v to daljno daljno senco, na to sinjo globino neba: brezkončna cesta je, sami bomo stopili nanjo, sami bomo hodili in na vse veke ne bo več ljubilo srce.“

„Ah, vi ste slikarica in pesnica obenem!“ Vzdihljaj se mu je dvignil iz prs.

„Ne. Ženska sem. Tako zelo sem ženska, da — saj si lahko poveva vse, kaj ne? — Da mi je zdajle tako pri srcu, kakor da ste mi bili vse, vi, ki mi niste bili nič, in kakor da trpim iste muke, ki jih trpe ljudje, ki so se ljubili, pa se razstajajo.“

„Kdor čuti, da bi bil morda ljubil, ta že ljubi. Toda njegova muka je manj kruta ker je le iluzija muke.“

„Fata morgana.“

„Da, fata morgana. In zato sva si poiskala fato morgano, midva, ki sva živela...“

In sam pri sebi je mislil: „Vse fate morgane mikajo tudi, če prihajajo z bolestjo. Toda čari, če jih sploh

meščanstvo pohitelo v tolikem številu na akademični ples, in dohodki so bili toliki, kakor nikdar dosedaj. Bilo je na plesu udeležnikov vseh strank, navzoči so bili skoraj vsi vseučiliščni profesorji in nekateri izmed njih so naravnost izjavili, da so prišli le zato, ker je Rauch želel ravno nasprotno. Ples je uspel nad vse sijajno, in Zagreb se pač lahko smeji Rauchovi ponesrečeni maščevalnosti in škodoželjnosti.

V Osieku, drugem največjem mestu na Hrvatskem, so zmagali pri občinskih volitvah v prvem razredu kandidati koalicije. To je dobro znamenje tudi za saborske volitve, in ni se bati, da ne bi bil izvoljen kandidat koalicije dr. Nikolić.

Trgovinska pogodba s Srbijo.

Dasiravno se je že pred tedni poročalo, da bo trgovinska pogodba s Srbijo v najkrajšem času gotova stvar, da ni treba nič drugega, kakor da se edino še določi besedilo pogodbe, je v resnici stvar povsem drugačna. Kakor trdijo zadnja poročila, se dogovori celo morda popolnoma zopet pretrgajo. Vzrok temu bi bile avstrijske zahteve glede varstva proti živinski kugi. Avstrija je pristala na to, da sme Srbija vsako leto 35.000 glav goveje živine in 70.000 prašičev prevesti skozi Avstrijo, ali zahtevala je obenem, da pregledajo živino v Belgradu avstrijski živinozdravniki. Za Srbijo je taka pogodba nesprejemljiva in se bodo vsled tega prekinili dogovori. Srbiji neprijazno časopisje vsled tega že piše o odstopu srbskega ministrstva, kar pa najbrž ne bo odgovarjalo resnici. Želeti bi pač bilo, da se trgovinska pogodba s Srbijo čimprej sklene, kajti koncem nima izgube samo Srbija, temveč tudi Avstrija, ki nujno potrebuje srbskega trga za svoje industrijske proizvode.

Portugalska.

Nova portugalska vlada, kateri je poklical mladi kralj Manuel na čelo kot predsednika Ferreira do Amaral, skuša na vse načine pridobiti zaupanje med prebivalstvom. Odstranila je vse naredbe diktatorja Francota, s katerimi je bilo zabranjeno in ustavljeno opozicijonalno časopisje. Diktator Franco stopi popolnoma iz političnega življenja. Kralj Manuel je sicer hotel pridržati Francota pri vladi, ali temu je najbolj nasprotovala kraljica vdova, katera je Francotu očitala, da je on povod groznim dogodkom zadnjih dni. Nekateri listi so nato poročali, da je Franco skrivaj odpotoval s Potugalskega, dočim druge vesti to zopet zanikajo.

O morilcih kralja in prestolonaslednika se poroča, da pripadajo enemu iz mnogoštevilnih anarhističnih društev. O kraljevem morilcu Buici smo že poročali, da je bil učitelj. Morilec prestolonaslednikov se imenuje Costa, je star 23 let in je bil trgovski agent. Eden izmed ustreljenih morilcev je bil bivši narednik, ki je veljal za enega najboljših strelcev na Portugalskem. Med zarotniki je bilo več plemenitaških rodbin. Pravzaprav je bilo spočetka sklenjeno usmrtiti le diktatorja Francota, a ker je bil ta preveč zastražen, so potem sklenili usmrtiti kralja in prestolonaslednika. Med napadalci je bil kot vodja neki grof.

Mrtvo truplo kraljevo še vedno leži na mrtvaški postelji. Prestolonaslednikovo lice je nekoliko izkaženo, ker se je užgala rana na čeljust.. Trupel še niso položili v krste, ker ste bili prvotno narejeni krsti premajhni. Trupli se javno razstavite za tri dni.

Položaj na Portugalskem je zelo nejasen in zamotan, povsod vlada neodločnost in se ne ve, v kakem pravcu bi se vodila vladna politika. V ljudstvu vedno še nadalje vre. Vsak dan je čuti o napadih z orožjem. V javni knjižnici so našli skritega veliko orožja in ravno tako v bližini neke vojašnice.

Prvi čin kralja Manuela bo pomiloščenje političnih zločincev. A vendar niti to nikakor ne potolaži razburjenja med ljudstvom. Druge države se niti najmanj ne nameravajo vtikati v portugalske razmere ter prepuščajo popolnoma sebi, da uredi svoje notranje stvari.

Družba sv. Cirila in Metoda

6. februarja 1908.

188. vodstvena seja družbe sv. Cirila in Metoda z dne 31. prosinca t. l. se je bavila s proračunom za leto 1908. Družba bo potrebovala letos okroglo 100.000 K, nepokritih je 16.000 K in zato se mora pomnožiti izdatno slovenska požrtvovalnost. Sprejme se nasvet, da se naprosi lastnik kinematografa Edison, da napravi vsak teden po eno predstavo na korist družbi sv. Cirila in Metoda. Poslovnik organizacijskega odseka se odobri. Stavijo se predlogi zaradi denarne podpore neki šoli na Štajerskem. Odpoved šolskih sester na Muti, ki so naznanile, da odidejo v Veliki noči, se vzame na znanje in sklene, da se mesto nadučitelja takoj razpiše. Obrok za prošnje do 16. svečana.

*

Odbora ženske in moške podružnice šentpeterske v Ljubljani sta postavila lep spomenik prerano umrli prvomestnici, blagi gospej M. Trčkovi s tem, da sta ustanovili pokroviteljstvo pri družbi sv. Cirila in Metoda rajnici v spomin. Temu plemenitemu namenu pridružili so se s svojimi prispevki še: g. Ana Štrukelj 3 K, g. Mar. Černe 3 K, g. Fran Trček 50 K.

*

Nabiralnik — „angelček“ — v „Narodnem domu“ je pridobil za družbo sv. Cirila in Metoda v enem tednu 98 K 22 v. Seveda imel je veliko žetev ob veselici „Izza kongresa“, ko so ga priporočljivo predstavljali rodoljubom udeležencem gg. Drag. Fakin, Iv. Rak in Jos. Tomažin. Ta nabiralnik zasluži kmalu častno diplomo.

*

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani razpisuje s tem službo učitelja, oziroma nadučitelja na enorazredni ljudski šoli na Muti, ki jo namerava razširiti v mešano dvorazrednico. S to službo so združeni prejemki, katere imajo na Štajerskem učitelji-voditelji na dvorazrednih ljudskih šolah I. razreda. Poleg tega prosto stanovanje, eventualno stanarino v znesku 300 K. Prednost imajo tisti prosilci, ki so vešči delovanja na šolskem vrtu. Službo je nastopiti o Veliki noči, ko se prične novo šolsko leto. Tozadevne prošnje, opremljene s potrebnimi dokazili naj se pošljejo do 26. februarja t. l. na družbeno pisarno v Ljubljani.

*

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani javlja, da namerava ustanoviti več knjižnic za mladino po obmejnih krajih. Vsled tega se obrača s prošnjo na slovenske rodoljube, da naj nam blagovolijo poslati nekaj mladinskega čtiva „Otroške vrtce, Angelčke itd., da nam na ta način pomagajo vzbuditi narodno zavest.

*

Nov časopis „Slovenski Branik“ je raznokar izšel. Slovenske rodoljube opozarjamo na ta list, ki bode jasno kazal pozicije in boje našega naroda v obmejnih krajih. To bi pač moralo zanimati vsakega zavednega Slovenca; ne smelo bi biti nobene zavedne družine brez tega časopisa, zato upamo, kdor ga ne dobi, se takoj naroči nanj. Shajal bo vsak mesec in bo veljal za celo leto 2 K 40 vin.

V pisarni družbe sv. Cirila in Metoda se nahaja nekaj najdenih stvari, ki so se izgubile na veliki narodni veselici „Izza kongresa“ dne 2. februarja v „Narodnem domu“.

*

Družba sv. Cirila in Metoda javlja, da so sledeči vzeli računske listke: J. M. Firna za g. Marijo Weinberger, Zagorje ob Savi; gostilna „Babnik“, Vodmat; Josip Zurc, župan in gostilničar v Kandiji; Ana Stopar za „Narodni dom“ v Ljubljani; gostilna „Tratnik“ v Ljubljani; Oton Fettich-Frankheim, Dunaj VIII.; Mici Lampe za restavracijo „Križ“ v Ljubljani; gostilna pri „Lipi“ v Ljubljani; Engelman Vinko, učitelj v Trstu; Jernej Stravs, Cerkno; Hotel „Ilirija“; Lojzka Leon za „Narodni dom“ v Mariboru; Maks Robič, trgovec, Središče; gostilna pri „Sodčku“ v Ljubljani.

*

Proračun družbe sv. Cirila in Metoda znaša za bodoče leto okroglo 100.000 K, sicer so potrebe še veliko večje, toda vsled gmotnih razlogov se ne more ustreči vsem zahtevam, saj družba še tako ne ve, kako bo spravila to vsoto skupaj, 16.000 K ima čisto nepokritih. Ako pomislimo, s kako silo delajo naši družbi nasprotne družbe, razvidimo, da je pri nas zanimanje še veliko premajhno. Potrebe so vedno večje, ker sili se more ubraniti le sila, toda družba nima sredstev, da bi mogla uspešno nastopiti; to ji bo pa le takrat mogoče, ako se bo zavedal vsak Slovenec, kako važno nalogo ima družba sv. Cirila in Metoda. Družba je izdala narodni kolek, računske listke, razglednice itd., a žalibog koliko je v resnici dobrih gostilen, ki ne poznajo, oziroma nečejo poznati računskih listkov; koliko se piše pisem, ki nimajo narodnega kolka in koliko se pošlje razglednic, ki pričajo, da je pošiljatelj pozabil na družbo, na edino obrambo, ki jo imamo Slovenci. Dobro bi bilo, da bi se zavedale podružnice svoje važne naloge in bi širile narodno blago med slovenskim občinstvom. Zelo bi se pomagalo v gmotnem oziru tudi s tem, če bi podružnice priredile samo po eno veselico ali predstavo družbi na korist. Ako pa že podružnica sama ne priredi, naj pa vsaj skuša vplivati na razna društva, da bi dala pri prirejanju veselic vsaj nekaj čistega dobička družbi sv. Cirila in Metoda. Tudi družbin nabiralnik naj bi opominjal veselo omizje na važno nalogo, ki jo ima naša družba in da jo je vsled tega dolžan podpirati vsak zaveden Slovenec po svoji moči. Dobili bomo kmalu, morda že v začetku marca precejšnje število novih nabiralnikov, zato prosimo, da se nam do takrat pošlje naslove dotičnih gostilen, oziroma trgovin, kjer bi nabiralnik dobro deloval. Zanimanje za družbo sicer raste od dne do dne, a upamo, da ko spozna slovensko občinstvo, kaka je ta šolska družba, bo zanimanje zanje še veliko večje. In prav zato je sklenil poseben konsorcij izdajati svoj mesečnik „Slovenski Branik“, ki naj bi pokazal Slovencem delovanje in potrebe naše družbe, delovanje nam nasprotnih družb, sploh boje Slovencev proti potujčevanju. Zato priporočamo ta list kar najtopleje in Vas prosimo, širite ga med Slovenci in pridobivajte naročnikov, naročnina 2 K 40 vin. naj se pošlje na upravništvo „Slovenskega Branika“ v Ljubljani. Prepričani smo, da kdor bo bral ta list in spoznal žalostne razmere v obmejnih krajih, bo rad pomagal družbi sv. Cirila in Metoda po svoji možnosti.

Dnevne vesti.

— **Pozor, ljubljanski volilci!** Deželnozborske volilce ljubljanskega mesta opozarjamo, da je volilni imenik razpoložen na magistratu le še do ponedeljka, dne 10. t. m.

---

prinaša resničnost, so čari le po svoji bridkosti!“ S slišno tesnobo je nadaljeval:

„Oprostite mi brezobzirno vprašanje: vi ste pač že mnogo ljubili?“

„Da,“ je odgovorila brez obotavljanja.

In bolj zamolklo je dodala:

„Čutim tudi, da bi mogla ljubiti še več. Pa vi?“

„Jaz bi ljubil nemara še bolj. Vidite, midva sva v tistih letih, ko ljubi človek prvič in zadnjič, z največjim žarom — ako mu je sploh usojeno, da izkusi, kaj je ljubezen.“

„In ko ljubi najbolj nevarno. Tega se je bati.“

„Potem je pač treba, da se odreče, ali pa da izbira, kar se mu nudi.“

„O saj ni izbire...“

„In bolje je, da se odreče. To je čisto najin slučaj. O čem razmišljate milostljiva?“

Žarek mesečine je bil zdrknil skozi vejevje in jo je oblil z rahlo svetlobo. On pa je zdajci videl, da so njene oči široke in strmeče, kakor v sanjah. Tiho je izpregovorila:

„O vaših besedah razmišljam. Ni pretekla ura, odkar sva bila še na poti — ah, pa molčiva o tem! Ker je pa končano in ker govoriva o tem kakor o knjigah ali o toaleti, zato vam lahko priznam: če sem prišla nocoj na ta bedasti zdraviliški ples, sem prišla zato, ker sem upala, da vidim vas. Tako se godi že vseh teh štirinajst dni — da, že štirinajst dni so vas moji koraki iskali, ali so pa bežali pred vami: zaradi vas so bili!“

„In uganili ste“, je rekel on s tišjim in še bolj vročim glasom, „da je bila ravnotako vsa moja duša polna vaših žarkov: da sem bil tudi jaz začaran!“

„Slutila sem samo, to srečanje sem slutila. In bala sem se.“

Približala sta se bila drug drugemu. Ona je začutila na tilniku paleči dih tujega moža, on jo je pa gledal vso krasno pred seboj, kakor da je vsa ta lepa noč le venec nad njeno glavo. In obenem s strahom pred neznanim in zagonetno prihajajočim je vročica hrepenenja navdajala njiju duši in je gnala njune misli v čudnih enakomernih vrtincih. Njemu je oslabela volja; pričel je težko sopsti.

„O, kako ste krasni!“ je vzkliknil naenkrat. „Kolika vas je lepota! Vsa vsakdanjost tega vzklika ne velja v tem hipu, ko gledam vas, to je počeščenje, kakršno se daje hipu ali pesmi. To...“

Toda že se je bila ona premagala. Še je trepetala nad pogledom v brezdno, polmrtva je še bila od sle; in vendar je našla moč, da ga je prekinila z opazko:

„Pazite! Ali ne čutite, da sva že spet na tisti poti?“

On se je zavedel. Polglasno je dejal:

„Da, na tisti poti sva, ki se nama odpira krogin-krog; na poti, kamor se iztekajo vse stezice... No, in naposled, zakaj ne bi šla za življenjem? Ali mar ne verujete v usodo?“

„Prav zato, ker verujem, se borim; ravno to me sili, da si pravim: Ločiva se ob vonjavi te nerazcvetele ljubezni, da se ne bova poslavljala nad njenim pepelom, ko bo izčrpana! — Saj veva oba, kako se končava ljubezen med bitji, kakršnih dve sva midva — poznava tisto bridkost in tisti žolč razdora, ki zastrupi vso kri. Človek, ki nosi v sebi to spoznanje, nima pravice, da bi se obračal k novim začetkom, ki so le novi konci. Lepa pijanost je samo v duhu pijače, a groza je, kadar se napijemo do sitega. Ali poznate neke francoske stihe; lep fant mi jih je zapisal v spomin:

Comme ils sont alanguis, les lendemains de fête.

Mais comme ils sont cruels, les lendemains d'amour!

Ah, kako kruto je jutro, ki zdrami človeka iz sanj ljubezni! Ali ne?“

„Jaz menim: dva človeka, ki se srečata, kakor sva sa midva, bi morala imeti novo srce mesto učenega in izkušenega in bodočnost mesto preteklosti.“

Dolgo sta molčala oba, vsa v mislih izgubljena. Naposled je ona vstala:

„Ali se hočeva malo pošetati? Na tej klopi mi prihaja hladno...“

Komur je na tem ležeče, da ne bo ob volilno pravico, naj si takoj ogleda imenik in se prepriča, da je vpisan. Ako ni vpisan, ali ako opazi, da je kdo vpisan, ki nima volilne pravice, naj takoj reklamira. Volilno pravico imajo vsi avstrijski državljani, ki so dopolnili 24 let in imajo volilno pravico v I. ali II. volilnem razredu pri občinskih volitvah. Poleg teh pa tudi vsi oni volilci tretjega razreda, ki plačujejo najmanj 8 K direktnega davka. Naj se vsak pravočasno potrudi, da bo smel voliti, kajti po ponedeljku je prepozno. Volilne legitimacije in glasovnice bo dostavila volilcem vlada, ne pa, kakor je bilo dosedaj v navadi, mestni urad. Vlada je prevzela sama ta posel, češ, da se bo tako izvršil popolnoma nepristransko. Stvar izgleda torej nekako kakor nezaupnica v nepristranost mestnega urada. Pa bilo že, kakor hoče, glavna stvar volilcev je sedaj, da si zagotovijo svojo volilno pravico! Pozor torej na imenik volilcev!

— **Nesramna laž.** Toliko in tolikokrat smo že pisali, s kako nesramnimi sredstvi hočejo naši nasprotniki spraviti našo „Slovensko Gospodarsko Stranko“ v slab glas pri ljudstvu, ali to, kar si je dovolil „Domoljub“, pa že presega vse meje. Tu se čita doslovno to-le: „Čemu nam bodo egiptovske(!) figure (hoče reči: križ?), čemu kos lesa? Upamo, da zmagamo pri prihodnjih volitvah. Bolj ko kedaj zahtevamo sedaj: Proč s križi ter s kraljevimi slikami iz šol! Država podpira duhovnike; oboji so naši sovražniki. Zato doli z monarhijo (s kraljem) in doli z duhovniki!“ Tako se čita v „Domoljubu“, ki piše dalje: „Tako govore očitno rdečkarji, liberalci po „Slovenskem Narodu“ ravno to zahtevajo, pristaši nove gospodarske stranke, ki sedaj love kaline po prijazni ribniški dolini, imajo tudi na svoji zastavi rek, da je vera zasebna stvar.“ S temi besedami hoče reči „Domoljub“, da S. G. S. tudi hoče imeti take razmere v deželi, kakoršne so naznačene v zgoraj omenjenih besedah. „Domoljub“ nam v svoji nesramni lažnjivosti hoče podtikati namen, da hočemo vreči križe in cesarjeve slike iz šol, da hočemo odpraviti vero itd., da smo le malo ali čisto nič boljši, kakor morda oni, ki so pred kratkim umorili portugalskega kralja in prestolonaslednika. Res, tako nesramnega obrekovanja pač še ni nikdar bilo v kakem političnem boju, kakor se ga poslužuje „Domoljub“, da bi ž njim pomagal slovenskemu ljudstvu po svojih ljudeh komandiranim kandidatom do zmage. Kedaj li je kateri mož naše stranke govoril kaj takega!? Kedaj je kak pristaš S. G. S. nagovarjal ljudstvo k takim dejanjem, kedaj kazal tako prepričanje! Kedaj je morda naš list pisal v takem smislu? Nikdar in nikoli. Res sramota za stranko, katera se je svoj čas imenovala katoliško, katera še sedaj vedno pravi, da stoji na stališču krščanske pravičnosti, da piše v svojih glasilih take nesramne laži in obrekovanja! Ali seveda, v dosego strankarske koristi je dobro vsako sredstvo, tudi najnesramnejše in prepričani smo, da bo v prihodnje pisal „Domoljub“ o nas samo še kakor o veleizdajalcih in svetoskruncih, potem nas bo imenoval roparje, tatove, goljufe in bogve kaj še vse. Naj le, saj mora ljudstvo ravno po teh lažeh priti do prepričanja, da stranki, ki na tak nesramen način laže in obrekuje, ni mogoče verjeti, da bi imela ž njim dobre namene. Ne mi, njihova lastna zlobnost in nesramnost jim mora izkopati grob. Ti pa, slovensko ljudstvo ribniške doline, pa samo preudari, koliko je resnice na teh obdolžitvah, in prepričani smo, da se boš s studom obrnilo od ljudi, ki na tak nečuven način kradejo čast in poštenje svojemu bližnjemu!

— **Ali sta Rus in Merhar liberalca?** Na dolgo ni široko hoče zadnji „Domoljub“ dokazati, da sta kandidata Rus in Merhar prava, pristna liberalca. Ne bomo se prepirali z „Domoljubom“ zato, saj je vsakemu človeku v ribniški dolini znano, da imata Rus in Merhar toliko opraviti z liberalizmom, kakor Jaklič in Bartol, odgovoriti hočemo le nato, ko govori „Domoljub“ o izpremembi prepričanja pri naših kandidatih, češ, da se je g. Merhar prelevil iz liberalca v klerikalca in potem iz klerikalca zopet v liberalca. Ako bi to tudi odgovarjalo resnici, kar pa nikakor ne, kajti g. Merhar ni izpremenil svojega prepričanja in to je najboljše sam pojasnil na znanem shodu v Ribnici, ali poglejmo nekoliko v klerikalno stranko, in našli bomo, da se niti vodje te stranke ne morejo bahati, da so bili vedno istega prepričanja. Poglejte le svojega lastnega moža in poslanca Šukljeja, ta je bil menda celo svoje življenje najzvestejši pristaš S. L. S., tudi tedaj, ko je rohnel proti — klerikalcem. Vaš kandidat Bartol je tudi šele od tedaj vaš pristaš, odkar ste mu ponudili kandidaturo! In le poglejte jih druge svoje ljudi v vodstvu in na deželi, pa bodete videli, da ima marsikdo tako preteklost za seboj, da je pač težavno govoriti o njegovem političnem prepričanju! Ne vemo sicer, ako se ravno edino s tem kaže katoliško prepričanje, da se nasprotnika zmerja z liberalcem, mi smo pač prepričani, da je pri marsikaterem pristašu S. L. S. katoliško prepričanje le postranska stvar, a največkrat odločilen osebni dobiček, koristolovstvo, da je marsikateri človek, ki ne prodaja svojega verskega prepričanja po časopisih in shodih, boljši katoličan, kakor pa nasprotnik. Toliko na „Domoljubovo“ vprašanje.

— **Slovenski Branik.** Vestnik naših pokrajin. — Izhajati je začel v Ljubljani, tiskan v „Učiteljski tiskarni“, nov časopis, mesečnik, katerega namen je motriti gibanje v slovenskih obmejnih krajih, zasledovati delovanje narodnih nasprotnikov ter poročati, kako in kje Slovenci v narodnem obziru napredujemo in kje nazadujemo, pri tem pa odločno navajati razloge napredovanj ali nazadovanj. List je glasilo Družbe sv. Cirila in Metoda, a ne njena last, ker se je za list osnoval poseben konsorcij. List stane celo leto 2 K 40 vin. List priporočamo v naročitev.

— **V Radovljici-Kamniku-Tržiču** kandidira okrajni glavar pl. Detela. Nečemo se potegovati za nasprotnega kandidata dr. Vilfana, a vsekako pa smo mnenja, da bi bilo za nas Slovence silno slabo znamenje, ako nas bodo zastopali c. kr. vladni organi, saj s tem izvolimo indirektno svojega narodnega nasprotnika za zastopnika lastnih interesov. Tudi v tem slučaju! Ker dasi rojen Slovenec, vzgaja glavar Detela svoje otroke nemški in je — kakor se nam poroča — eden najvnetejših zastopnikov koristi nemškega planinskega društva na Gorenjskem. Slovenci vendar ne bomo volili tudi ljudi, ki na Jesenicah tako sovražno drže z osrednjim nemškim vodstvom na Kranjskem. Smo za neodvisnega kandidata, a c. kr. kandidati so vse preje kot neodvisni.

— **Socialni demokrati** postavijo na Kranjskem pri deželnozborskih volitvah kandidate v volilnih okrajih: Ljubljana mesto, Radovljica-Tržič-Kamnik, mesto Idrija ter v kmetskih občinah ljubljanske okolice, Radovljica-Kranjska gora, Litija-Višnja gora in Idrija-Vipava.

— **„Telovadno društvo Sokol II v Ljubljani“** vabi na ustanovni občni zbor, ki bo v nedeljo, dne 16. februarja 1908 v telovadnici II. mestne slovenske deške ljudske šole na Cojzovi cesti. Dnevni red: 1. Nagovor. 2. Poročilo osnovalnega odbora. 3. Volitev odbora in namestnikov. 4. Volitev dveh računskih preglednikov in enega namestnika. 5. Določitev pristopnine in mesečnih prispevkov. 6. Raznoterosti. Začetek ob 11. uri dopoldne. — Osnovalni odbor.

— **Iz Gamelj.** V četrtek 6. t. m. popoldne ob štirih nastal je pri g. Alojziju Kancu v Zg. Gameljnih ogenj v sušilnici za deske, v kateri je bilo naloženo polno desk. Škode je okroglo 200 K. Domače gasilno društvo je bilo takoj na mestu z brizgalno, in posrečilo se mu je ogenj omejiti. Ker je bilo okrog veliko lesa naloženega, je bilo tudi drugo poslopje v nevarnosti.

— **Konja in voz sta ukradla** 1. t. m. delavec Andrej Remc in tovarniški delavec Franc Klemenčič v Gornjem Kašlju Ivanu Anžurju, ki je ostal z vozom pred neko gostilno in stopil noter. Ko sta pridirjala v Ljubljano na mitnico na Radeckega cesti, nista hotela plačati mitnine. Paznik je poklical telefonično policijo, a voznika sta jo ubrala, pustivši konja in voz. Anžur je dobil voz nazaj in je konj od divjega podenja ves trd.

— **Zadnja sodnijska imenovanja.** „Narodni List“ piše: Zopet slovensko posestno stanje skrčeno. Komaj so utihnile pritožbe zaradi Laškega trga, kamor so nastavili kot sodnika Nemca Wagnerja, akoravno je bil prednik Slovenec. Zdaj je dobil mesto sodnika v Šoštanju Nemec dr. Stepischnegg po Slovencu svetniku Miheliču, v Konjicah Nemec dr. Doležel po slovenskem predniku svetniku Globočniku. Torej zopet iz slovenskega nemško posestno stanje. Velik del odgovornosti za to pritiskanje Slovencev na steno zadene slovensko duhovščino, ki je razbila edinstveni klub slovenskih poslancev v državnem zboru. Tako zahvalo dobiva „slovenski klub“ za glasovanje za ogrsko nagodbo. Mi najostreje protestiramo zoper to novo nečuveno krivico, ki smo jo doživeli pod vlado Pittreichovo! — V zadevi zadnjih imenovanj dobimo od vseh strani brzojave in pisma, v katerih se posamezniki in društva z ogorčenjem in gnevom izrekajo zoper drzno, nečuveno postopanje graškega nadsodišča. Zahtevajo pojasnil, kaj so tozadevno storili slovenski poslanci, posebno tisti, ki se vedno ustijo, da edino oni znajo in morejo kaj doseči. Izvrševalni odbor je z ozirom na nečuveno krivično delo Pittreicha in pravosodnega ministra sklenil, da se bode na vseh shodih, ki jih skliče v zadevi deželnozborske volilne reforme na 23. t. m. najostreje obsodilo to žaljenje slovenskega naroda.

— **Slovenska kmetijska družba na Koroškem.** Kakor poroča zadnji „Mir“, se je v seji političnega društva za Slovence na Koroškem sklenilo, da ustanove koroški Slovenci svojo samostojno, neodvisno kmetijsko družbo. V najkrajšem času se sestavijo družbina pravila in potem se skliče občni zbor. Tako se bodo koroški Slovenci kmetje ločili od c. kr. deželne kmetijske družbe, katera je bila Slovencem vedno sovražna. Samostojna slovenska kmetijska družba bo prinesla slovenskemu kmetu na Koroškem gotovo največjih koristi, in zato jim je ne moremo dovolj toplo priporočiti.

— **Slovenska zmaga na Koroškem.** Pri občinskih volitvah v Globasnici so v vseh treh razredih zmagali Slovenci. V drugem in tretjem razredu se nasprotniki volitve niti udeležili niso, a ker tudi v prvem niso mogli na zmago, so oddali svoje glasove večinoma Slovencem. Tako ostane tudi nadalje globasniška občina popolnoma v slovenskih rokah.

— **Hud kočijaž.** V Zagrebu je privedel kočijaž Friderik Lončarič h kovaču konja podkovat. Pri podkovanju se je sprl s pomočnikom Antonom Lusičem in ga s kladivom tako udaril po glavi, da mu je ubil črepinjo. Ranjenca so prepeljali v bolnico, divjega kočijaža so pa zaprli.

— **Vihar odnesel v morje barako in ljudi.** V Fustepnju pri Kastel-Sucurci v Dalmaciji delajo matičnjak za amerikanske trte na račun vlade. Ponoči od 5. na 6. februarja je vihar odnesel barako, v kateri so imeli delavci orodje in prenočišče. Sreča, da to noč niso spali v baraki. Izginila pa sta z barako vred čuvaj in njegov hlapec ter en pes. Baraka je imela 900 kubičnih metrov ter je bila vredna okolo 5000 kron. — Čudno je, da čuvaja nista čula škripanja desek ter se rešila.

Počasi sta se spustila v mrak drevoredov. In ničesar nista več vedela, da bi si rekla. Toda solze so ju skelele pod trepalnicami in še se je zibala v njiju sla. Čez nekaj časa je on zamrmral:

„V kratkih besedah ste dali mojim čustvom obliko; in zdaj je končano. Končano je.. Prav zares je bolje tako, Lepo misel bova vzela na pot s seboj, prav takšno, kakršna je zdaj, ko se izprehajava drug ob strani drugega. V sanjah jo bova živela, to ljubezen, in bova ohranila po nji zgolj globok odsev tiste zarje, ki prihaja pred strastmi in ki je lepša od njih samih...“

„Ta zarja je njihova duša!“

„In krasen bo stal pred nama trenutek“, je nadaljeval on, „v katerem sva se razumela, da ne moreva misliti na to ljubezen. Nekaj rahlega bo to čustvo, nekaj lahnega, kakor poljub ubeglih snov, ne pa — pusti odsev brutalne komedije spola, ki se je godila včeraj, odbijajoč se v enako puhli današnjosti.“

„Predvsem“, je pripomnila ona, „imela bova spomin mesto kesanja.“

Obstala sta, zakaj bila sta dospela tja, kjer se je cepil drevored na dvoje. Na desno je vodila pot do plesne, na levo do igralne dvorane. Obenem se je bil odprl prostor nad njima; široko se je razpenjalo nebo in polno je bilo mesečine.

„Kakšna čudovita noč!“ se je oglasil on. „Toli krasne noči še ni bilo nad zemljo, da bi se je jaz spominjal.“

„In jaz se ne bom spominjala krasnejše noči,“ je rekla ona s poudarkom.

Tako jima je prišlo, kakor da sta se dala drug drugemu. Drhtenje se je razlilo po njunih telesih; on je iztegnil roke, toda ona se je umaknila objemu:

„Odhajam zdaj, dva valčka sem obljubila!“

Nasmehnila se je z otožno sladkostjo in mu je pomolila roko. Poljubil jo je; vsa duša mu je trepetala. Krepkeje se je slišala glasba in rdeča so bila okna zdravilišča.

„Zbogom torej!“

„Zbogom ne,“ je rekla ona, „marveč do svidenja; kajti videla se bova še, kadar bova čutila, da nama je srce težko in zapuščeno.“

Še je držal drobno roko, ki je ležala v njegovi. In prišlo mu je na um, da je rekel:

„Ali ni proti naravi, kar počenjava?“

Ali ni modro?“ je oporekla ona.

Naglo sta se ločila. Lahka in vitka, kakor bela senca je odhitela ona po desnem drevoredu; on je krenil v levega. Ona se je vrnila k plesu, on k igri, odondot pa obadva v življenje... *П. Д. Е.*

---

* **Ura, ki govori.** Neki švicarski urar je napravil uro, ki s pomočjo majhnega fonografa naznanja čas s človeškim glasom. Na majhni pločici kavčuka so vtisnjene vibracije človeškega glasu, a ta pločica se z mehanizmom tako suče, da vsako uro naznananja pretekli čas sčloveškim glasom in to tako razločno, da se besede lahko čujejo šest metrov daleč. To naznanje je koristno pa tudi prijetno. Vibracijski vtisi se lahko proizvedo od vsakega jasnega glasu in za moža mora biti največje veselje, če mu ura naznanja čas z glasom žene ali kakega otroka. Ura z ženinim glasom bi bila posebno potrebna za one može, ki imajo navado, da se dolgo zabavajo po gostilnah in kavarnah ter pri tem pozabijo, koliko je ura in da jih čaka doma žena z otroki.

* **Prusi zoper Poljake.** Rektor berolinske univerze je k sebi poklical tamošnje poljske poslušalce in je od njih zahteval, da bi obljubili, da se ne bodo udeležili nobene poljske agitacije ter pri zborovanju bodo rabili le nemški jezik. Poljski dijaki so takšno zahtevo odločno zavrnili, češ da ni postavna in da § 7. nove društvene postave še ni potrjen.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. Denarni trg je precej miren, tendenca trdna in tudi ni pričakovati večjih izprememb. Kurzi vodilnih papirjev so ostali skoraj neizpremenjeni, zboljšale so se znatnejše le alpinske montanske akcije. Notirale so kreditne akcije 649·25, ogrske kreditne akcije 783·25, bančno društvo 540·50, zemljiška banka 419·25. Državne železnice 677·75, Lombardi 145·25. Alpinske montanske akcije 628·50. Ruska renta 92·20—92·70

Promet s pridelki.

Žitni trg je ostal skoraj popolnoma neizpremenjeno mlačen, vendar pa so se utrdile cene, toliko da se ni bati nadaljnih znižanj. Pšenica in oves sta se obdržala na isti višini, ječmen je popolnoma nespremenjen v ceni in koruza je tudi trdna. Edino le cena rži se ne more ustanoviti in je med tednom zopet padla nekoliko, a se je zopet toliko dvignila, da razločka skoraj ni nikakršnega. Terminska kupčija v Budimpešti je zelo mirna, efektivna pšenica je nekoliko padla.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiška nova, 76 do 79 kg K 12·80 do K 13·30; slovaška nova 77 do 81 kg K 11·75 do K 12·20; nižeavstrijska in moravska, nova K 11·50 do K 11·85.

Rž, slovaška nova 72 do 75 kg K 10·60 do K 10·85; peštanska nova 72 do 75 kg K 10·60 do K 10·85; avstrijska 72 do 75 kg K 10·35 do K 10·60; ogrska 72 do 74 kg K 10·45 do K 10·75.

Ječmen moravski K 9·70 do K 10·20, slovaški K 8·80 do K 10·—.

Koruza, ogrska K 7·30 do K 7·45.

Oves, ogrski izjemnje vrste K 8·85 do K 9·10; prve vrste K 8·60 do K 8·85.

Špirit kontingentira prompt ab Dunaj K 60·60 D, K 60·80 Bl.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 99·— D, K 100·—.

Laneno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 69·— do K 69·50.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez soda, prompt ab Trst, transito K 11·50 do K 12·— B.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso	prednje	K	0·64	do K	1·60
„ „	zadnje	„	0·76	„ „	1·80
telečje „		„	0·72	„ „	1·60
svinjsko „	ogrsko	„	0·88	„ „	1·64
ovčje „		„	0·88	„ „	1·10

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodom prompt K 68·— D, K 69·— B ab Dunaj.

Loj, prompt K 36·50 D, K 37·— B ab Dunaj.

Slanina, bela brez zaboja prompt K 57·— D K 58·— B ab Dunaj. Cena padla.

Sladkor, v kockah za 100 kg: brutto K 74·50 D K 75·50 B, kristalni sladkor prompt K 65·— D, K 65·50 B ab Dunaj.

Kava, za vsakih 50 kg: Santos Good Average K 47·— D; K 48·— B; Santos Perl Good K 53·— D; B. 54·— K prompt od Trsta. Tendenca mirna.

Glasovi odvetniških in notarskih uradnikov.

Socialno-politična študija.

(Dalje)

Zahtevanje kolektivne pogodbe se je pojavilo v naših vrstah. Zato je umestno, da izpregovorimo nekoliko o njeni zgodovini, njenem razvoju in socijalno političnem pomenu.

Kolektivna pogodba je pogodba, katero sklenejo namesto enega službodajalca in enega službojemalca vsi službojemalci in službodajalci ene stroke in na katero se potem tudi vsi službodajalci in službojemalci te stroke naslanjajo.

Kolektivnih pogodb se je sklenilo že jako mnogo po svetu, sklepa pa se jih vedno več in več, ker le na ta način je mogoče odvrniti marsikatero stavko. Po drugih državah so kolektivne pogodbe že zakonodajnim potom zajamčene, pri nas v Avstriji še ne. Zato je ena naših prvih zahtev, da naše zakonodajstvo ne sme odrekati kolektivnim pogodbam pravnega jamstva in da mora določiti sredstva za njih ugotavljanje. Na Angleškem so kolektivne pogodbe nekaj vsakdanjega, vse drugače je to pri nas, v naši srečni Avstriji.

Uveljavljanje vsakega principa je zahtevalo velikih žrtev, najsi so bile že krvave ali nekrvave. Za to najdemo dovolj zgledov v povestnici človeštva. To pravilo velja tudi za kolektivne pogodbe. Ako zasledujemo zgodovino kolektivnih pogodb, se razvije pred nami podoba, iz katere posnamemo, da se je vršil pri kolektivnih pogodbah enak proces, kakršnega imajo za seboj državne pogodbe. Prvotno so se sklepale državne pogodbe še le po končanih bitkah in vojskah; država premagovalka je narekovala pogoje, premagana pa jih je morala sprejeti, da se je sklenil mir vsaj za nekaj časa. Še le v času napredujoče kulture se je uveljavilo načelo, da je taka pogodba mogoča tudi brez prelivanja krvi. Istotako se tudi niti ena večjih tarifarnih ali kolektivnih pogodb še ni sklenila do danes, da ne bi bila stala na obeh straneh mnogih žrtev. Marsikatera stavka, ki se je pričela radi tega, ker delodajalci niso hoteli sprejeti in uvesti kolektivnih pogodb, je vničila cvetočo obrt, pa tudi cvetočo organizacijo, in marsikatera kolektivna pogodba je stala delodajalce ali delojemalce stotisoče in stotisoče, kakor n. pr. to opažamo pri eni največjih kolektivnih pogodb v Evropi, pri tarifarni pogodbi stavcev, katera je stala, preden so se mogli delodajalci in delojemalci zediniti nad njo, nekaj nad 600.000 K. Še le po takih žrtvah se je končno prišlo do spoznanja, da so take pogodbe mogoče tudi z manjšimi žrtvami, da so mogoče tudi brez vsakih žrtev, da je cela žrtev pravzaprav le dobra volja in pa umevanje socijalizma in njegovih zahtev.

To je prav kratka splošna zgodovina kolektivne pogodbe. Ti za države, za cele stanove, za razvoj posameznih obrti nezdravi pojavi so dali misliti tudi državnikom, države so uvidele, da to škoduje državi splošno in da delodajalci, katerim so bile one vedno zaščitnice, nimajo prav, še manj pa postopajo pravilno, da s svojim postopanjem delajo krivico sodržavljanom - delojemalcem in da je vsled tega treba poseči vmes od zgoraj. Delojemalci pa so se pričeli združevati v mogočne organizacije, ki so bile tudi gmotno dovolj podprte in ki so celo od dne do dne postajale jačje in jačje. Uvidevati se je začelo, da je organizacija velika moč in da pri delojemalcih nadomešča delodajalčevo sredstvo — kapital. Oživljale so se organizacije, od katerih je bilo pričakovati, da se ne bodo strašile podobnih žrtev kakor stavci in zato se je prišlo do prepričanja, da je tem razmeram treba ureditve od zgoraj, ker drugače bi se te praske ponavljale naprej do nedoglednih časov.

Tudi avstrijska država je pričela premišljevati, kako naj bi se pri nas nekoliko oblažila napetost, kako bi se dale odstraniti te nezdrave razmere. Leta 1901 je avstrijska vlada predložila v ta namen poslanski zbornici zakonsko predlogo, seveda je drugo vprašanje, kaka je bila ta predloga. Oglejmo si torej, kako si je naša dobra vlada mislila ureditev tega vprašanja.

Predložena predloga je usebovala načrt obrtne novele, katera naj bi dovoljevala, da smejo zadruge (skupine delodajalcev) sklepati za svoj okoliš in svoje področje kolektivne pogodbe o delavnem času, o njegovem začetku in koncu itd. Seveda je za delojemalce tudi poskrbljeno v tej predlogi, namreč s tem, da se take pogodbe smejo skleniti še le po „zaslišanju delojemalcev“.

Kake pogodbe bi bile take pogodbe, pri katerih bi imeli delojemalci samo pravico nasvetovati in biti zaslišani, delodajalci pa bi sami sklenili pogodbo, si misli lahko vsak sam. Na tak način bi lahko sklenili delodajalci — seveda po zaslišanju delojemalcev — da se ne strinjajo s štirinajstdnevno odpovedjo, katero določa obrtni zakon, pa bi sklenili tri- ali osemdnevno odpovedno dobo, sklenili bi tudi lahko, da je delavski čas sedaj prekratek in da hočejo imeti osemnajsturno dnevno delo. Seveda so morali biti zastopniki delavstva toliko pametni in so tudi bili, da so odklonili to lojalno ponudbo in vsled tega je umaknila vlada to predlogo, ni pa še predložila do današnjega dne poslanski zbornici boljšega načrta. In kdo se bo temu čudil, da se pili na tem vprašanju celih osem let in še ni ničesar tukaj, ko je pri nas vpeljano povsod, posebno pa pri naši vladi geslo: Počasi, pa še takrat slabo!

Po tem vladnem načrtu bi seveda veljal ta zakon zopet le za one, ki spadajo pod obrtni zakon, za nas zasebne uradnike, posebno pa za nas odvetniške in notarske uradnike bi ta novela seveda ne imela nikake veljave.

Tu vidimo zopet enkrat naklonjenost naše skrbne vlade zasebnemu, posebno pa odvetniškemu in notarskemu uradništvu. Leta in leta se tolaži zasebnega uradnika, da se pripravlja za njega poseben zakon, ki ga bode ščitil, ki mu bode dajal zaslombo in oporo. Po dolgih letih, „po ogromnih študijah“ se pa potem porodi srečno ali nesrečno tak socijalnopolitični nestvor, da se mora vsak le pičico naobražen človek klanjati do tal pred očetom takega otroka. Se slabše pa je, da se leta in leta kuje in kuje, pili in pili na zakonskih predlogah — zatrjuje se vsaj tako — kadar se pa v sršenovo gnezdo malo podreza, pa človek ne najde tam niti sršenov niti satja.

Vlada je torej sama uvidela, da je treba urediti službeno razmerje zakonodajnim potom. Ko pa je šla na izvršitev te ureditve, so se je polastile slabosti, premalo je bila močna. Vsled tega nam ostane to vprašanje še vedno nerešeno.

Druge države so uvedle za sklepanje kolektivnih pogodb državne posredovalnice, katerih naloga je, posredovati pri sklepanju takih in enakih pogodb. Tudi naša država je že poskušala parkrat ustanoviti enake posredovalnice, toda ostalo je zopet samo pri poskusih, bil je to zopet samo pesek v oči. V srečni Avstriji namreč do danes še nimamo takih posredovalnic in če ne bomo pričeli na vseh koncih in krajih pošteno drezati, jih tudi še tako hitro ne dobimo. Pri nas je žalibog še preveč ukoreninjeno, da se mora boriti človek za žive in mrtve tudi za dobre ideje in koristne uvedbe in da se vse z vlado vred brani modernim preosnovam.

Ako prebrskamo vse avstrijske državne zakonike, najdemo v njih edino tozadevno določbo iz leta 1870, katera določa, da dogovori delodajalcev glede poslabšanja delavnih razmer in dogovori delojemalcev glede zboljšanja delavskega razmerja niso pravoveljavni. To pa je tudi vse, kar glede takih dogovorov določa naš zakon.

S tem je v kratkih potezah označena zgodovina kolektivne pogodbe, kakor jo je socijalna naša vlada poskusila nam ponuditi, kar je pa je pa tudi le ostalo pri poskusu.

Nam pa je na tem, da si s kolekttvno pogodbo zboljšamo svoj položaj in radi tega se hočemo seznaniti tudi z vsebino kolektivnih pogodb.

Mnogi bi se našli, ki bi bili mnenja, da je kolektivna pogodba identična z mezdno pogodbo, a to sta dve pogodbi, ki se razlikujeta v bistvu močno druga od druge. Dočim se mezdna pogodba sklepa med posamezniki, se kolektivna pogodba sklepa med skupinami. Z mezdno pogodbo se na eni strani določi obveznost dela, na drugi strani plača za to delo, dalje oseba, ki daje, in oseba, ki jemlje delo. Čisto nekaj drugega je pri kolektivni pogodbi. Tukaj se ne določi niti delo niti plača za posameznika, temveč samo, da se imajo v prihodnje sklepati mezdne pogodbe v smislu kolektivne pogodbe. Pri kolektivnih pogodbah se nikogar ne sili, da da delo ali da ga sprejme, k čemur je obvezan z mezdno pogodbo. Če pa kdo da ali sprejme delo, potem mezdna pogodba ne sme imeti slabših pogojev, nego so določeni v kolektivni pogodbi za dotično skupino. Ako kdo vstopi v službo in že obstoji kolektivna pogodba glede dotične skupine, se s tem podvrže tej pogodbi in mu potem ni treba sklepati nobene mezdne pogodbe za slučaj, da se ni boljše pogodil, kakor se glasi kolektivna pogodba. Boljšo pogodbo lahko sklene. Sicer pa veljajo določila tarifarne ali kolektivne pogodbe.

Iz tega torej že tudi sledi, kaj je vsebina takih kolektivnih pogodb. V nje se sprejme le ugotovitev delavnega časa, odpustna doba, minimalna plača, pravica do dopusta.

Seveda se sklepa taka kolektivna pogodba samo za gotovo dobo in tudi ta doba ne sme biti predolga, kajti pri vednem draženju živil, zviševanju stanarine i. t d. ne bi mogel izhajati nihče s plačo, katera se je n. pr. določila kot minimalna pred 30 leti.

Iz vsega tega sledi, da bi z uvedbo kolektivnih pogodb mnogo dosegli in da bi te pogodbe ne bile samo v korist delojemalcem, marveč tudi delodajalcem. V trenutku, ko se uvede kolektivna pogodba, je tudi odprta pot h konkurenci, ker z določitvijo minimalne plače bi se sprejemali le tisti v službo, ki res dobro delajo, ki bolje delajo kakor njih konkurenti. Delojemalci pa bi imeli dobiček od nje v tem, da morejo pri sicer za nje najneugodnejših slučajih dobiti vendarle minimalno plačo in da ne more delodajalec izkoriščati morebitnih njihovih kalamitet.

(Sledi.)

Društveno gibanje. Od 1. do 8. svečana je pristopilo na novo društvu sedem članov, tako da je sedaj v društvu skupaj 118 članov. Lepo je sicer že to število, toda povoljno percentuvalno število pa to ni. Zato ponovno pozivljamo vse tovariše-društvenike, naj agitirajo, naj delajo za društvo, gledajo na to, da vsakdo prijavi svoj pri-top. Opetovano moramo naglašati, da je le v organizaciji naša moč in da se nas bo tudi šele tedaj upoštevalo, kadar bomo združeni vsi. Kadar smo vsi v društvu, tedaj se nas tudi mora upoštevati, sedaj nam pa predbacivajo še lahko, da imamo med svojimi vrstami protivnike. Tovariši! Na delo zato, na delo za društvo, na delo za svoj gmotni položaj, na delo pa tudi za zboljšanje položaja! Kdor deluje v prid društva, deluje tudi v prid organizacije in zato deluje tudi v prid našega stanu.

Sestanek ljubljanskih stanovskih tovarišev se je vršil, kakor že napovedano, danes teden zvečer ob 8. uri v restavraciji pri „Belem konjičku“. Reči moramo, da nismo pričakovali take udeležbe, ko dobro poznamo ljubljansko brezbrižnost, kjer je mnogim „dulce“ vse, „utile“ pleva. Če upoštevamo še to, da se je ta dan vršilo po celi Ljubljani vse polno domačih zabav, je s tem tudi mnogo povedano. Pa kakor rečeno, udeležba je bila za Ljubljano častna. Sestanek je bil informativnega značaja in so se nekateri člani društvenega vodstva posvetovali z društveniki posebno glede postopanja o zakonski predlogi za trgovske uslužbence in zasebne uradnike, zlasti kako bi bilo najuspešnejše tozadevno delo. V velikih potezah se je začrtalo tudi postopanje pri sklicanju ankete radi ureditve plač in drugih perečih stanovskih vprašanj. Lepo je bilo videti, kako sta sedela drug poleg drugega v službi osiveli mož in življenja polni mladenič, katera sta se navdušavala drug drugega za vstrajno delo. Zato gremo z veseljem naprej, ne strašimo se dela, ker vemo, da se je začelo probujati tudi v naših vrstah in si zato moremo obetati uspehov. Kedaj in kje se vrši prihodnji sestanek ljubljanskih tovarišev, naznanimo pravočasno.

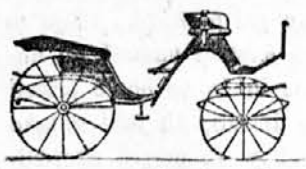

Svojo bogato zalogo

VOZOV

novih in že rabljenih priporoča

izdelovatelj vozov

FRAN VISJAN

v Ljubljani, Rimska cesta št. 11.

Etika in politika.

Predaval v „Akademiji“ dne 24. februarja 1907 g. vseučil. docent g. Albert Bazala iz Zagreba.

Ponatisk iz „Nove Dobe“.

Brošura po **30 vin** se dobiva v knjigotržnici g. **Lav. Schwentnerja v Ljubljani.**

Priporočajte in širite naš list!

Spominjajte se Družbe sv. Cirila in Metoda!

Kraški teran

od 56 l naprej, cena po dogovoru.

Zaloga:

Jakob Lavrenčič

Godnje štev. 4, pošta Dutovlje.

Ustanovljeno 1842. Telefon štev. 154.

BRATA EBERL

Tovarna oljnatih barv, lakov in firneža. Slikarija napisov. Dekoracijska, stavbinska in pohištvena pleskarija. Električni obrat.

Prodajalna: **Miklošičeva cesta 6** nasproti hotela „Union“.

Delavnica: **Igriške ulice 6 Ljubljana.**

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4

priporoča slavnim županstvom ter vsem c. kr. in drugim javnim uradom svojo

popolno zalogo uradnih tiskovin,

slavnim hranilnicam in posojilnicam se priporoča tudi v izvrševanje **hranilnih knjižic**; slavnim narodnim in drugim društvom v izvrševanje **vabil, pravil, plakatov, diplom**, ki jih izvršuje v navadnem ali v večbarvnem tisku najokusneje.

Postrežba točna in solidna. Cene zmerne.

Prva

domača dolenjska žganjarna

Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporoča

Slivovko navadno		K 1·— lit.	Tropinovec navad.		K 1·— lit.
„	III.	„ 1·10 „	„	III.	„ 1·10 „
„	II.	„ 1·30 „	„	II.	„ 1·20 „
„	I.	„ 1·50 „	„	I.	„ 1·40 „
Drožnik	III	„ 1·30 „	Brinjevec	III	„ 1·40 „
„	II.	„ 1·50 „	„	II.	„ 1·80 „
„	I.	„ 1·80 „	„	I.	„ 2·— „

Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K = $^{7}/_{10}$ litra.

Specijaliteta **„Slovenec“** narodna grenčica / narodni liker od K 1·10 do K 1·20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinejših likerjev od K 1·— do K 1·60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1·— do K 2·— liter i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin komad in sodi 5 vin. liter franko Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno!

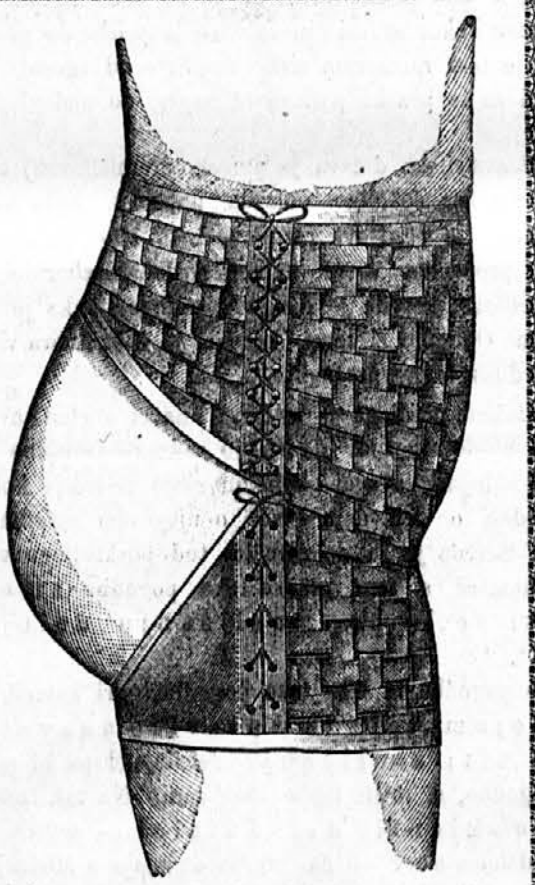

Izdelovatelja kirurg. instrumentov

Br. Hlavka, Ljubljana

atelje za ortopedične aparate in bandaže

Priporočata svojo veliko zalogo obvezil za zdravstvo in bolniško postrežbo, bižejev, irigatorjev aparatov za inhalacije s paro in mrzlo, sterelizirane obveze in pamuka, kakor tudi nogavic za krčne žile, kilne pasove, vsakovrstne brizgalke, stvari in aparate za samoklistiranje, najboljša kvaliteta gumijevih posteljnih podložk. Vse bangade se izdelujejo pod strogim nadzorstvom po odredbah p. n. gg. zdravnikov. — Zunanja naročila se točno in diskretno dopošiljajo.

Galvanični poniklovalni zavod z motornim obratom. Popravila se izvršujejo točno in ceno.

Obrtna kreditna zadruga

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

priporoča zlasti obrtnikom pristop k tej zadrugi. Zadružni namen je zlasti obrtnikom preskrbeti kolikor mogoče cen kredit. Vložne vloge obrestuje po $4^{1}/_{2}$ %

Uradne ure so vsak torek in petek od 11.—12. ure v Zadružni zvezi, Miklošičeva ulica.

AVGUST BELLE

Unec pri Rakeku,

prva in edina domača opekarna s sušilnim stiskanjem (Trockenpressung).

Prične izdelovati pomladi 1908 **zidarsko, zarezno** in **vso drugovrstno opeko** v vsaki množini.

Podružnica v Celovcu

Delniška glavnica: **2,000.000 kron.**

Rentni davek plačuje banka sama.

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani

obrestuje vloge na knjižice in na tekoči račun od dne vloge do dne vzdiga

po $4^{1}/_{2}$ %

Sprejema zglasila za subskribcijo deležev Hotel. družbe z o. z. Triglav po 500, 1000, 5000 in 10.000 K

Podružnica v Spljetu

Reservni fond: **200.000 kron.**

Rentni davek plačuje banka sama.

Svoji k svojim!

Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!

Odgovorni urednik: Franjo Feldstein. Izdaja konzorcij „Slov. gosp. stranke“ Lastnina „Slov. gosp. stranke“. Tisk „Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani.